

ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА СУКУПНІСТЮ ВІРОКІВ

здійснюється за ст. 71, 72 КК у випадках, коли засуджений після постановлення вироку, який набрав закон. сили, але до повного відбуття призначеного цим вироком покарання вчинив новий злочин.

Відповідно до ч. 1 ст. 71 КК призначення покарання в цих випадках здійснюється у 2 етапи: а) на першому суд призначає осн. (а якщо необхідно і дод.) покарання за знову вчинений злочин з урахуванням заг. засад (ст. 65–67 КК), а за наявності підстав – і спец. правил призначення покарання за одиничний злочин (ч. 3 ст. 43, ст. 68, 69, 69¹, ч. 1 ст. 103 КК); б) на другому – до покарання, призначеного за новим вироком, суд повністю або частково приєднує невідбуту частину покарання за поперед. вироком і тим самим визначає остаточну міру покарання за сукупністю вироків у межах, установлених ч. 2 ст. 71 та ч. 2 ст. 103 КК.

Приєднання частини покарання, невідбутої за поперед. вироком, до покарання, призначеного за новим вироком, означає, що визначення остаточного покарання за сукупністю вироків здійснюється шляхом складання цих покарань. Складанню з покаранням, призначеним за новим вироком (приєднанню до нього), підлягає лише та частина покарання за поперед. вироком, яка ще не була відбута засудженим на момент вчинення нового злочину. Визначення (обчислення) цієї невідбутої частини покарання здійснюється судом, виходячи з того, чи відбував засуджений призначене йому покарання реально (фактично) або був повністю чи достроково звільнений від його відбування.

Виходячи з цього, невідбутою частиною покарання за поперед. вироком може бути: 1) повністю або частково невідбуте засудженим осн. покарання; 2) повністю або частково невідбуте дод. покарання; 3) увесь строк покарання, від відбування якого засудженого було звільнено з випробуванням (ст. 75, 79, 104 КК); 4) частина покарання, від відбування якого його було звільнено умовно-достроково (ст. 81, 107 КК); 5) частина покарання, від відбування якого було звільнено засуджену жінку (ст. 83 КК); 6) повністю або частково невідбуте засудженим більш м'яке чи більш суворе покарання, яке було застосоване до нього у разі заміни (ч. 5 ст. 53, ч. 3 ст. 57, ч. 5 ст. 80, ч. 5 ст. 82, ч. 4 ст. 83, ч. 2 ст. 87 КК).

Складання покарань за сукупністю вироків може бути як повним, так і частковим, а питання про те, яку саме частину невідбутого покарання слід приєднати до знову призначеного, суд вирішує на свій розсуд з урахуванням конкр. обставин провадження і виходячи з тих допустимих меж складання, які встановлені в ч. 2 ст. 71 та ч. 2 ст. 103 КК.

Складання покарань за ст. 71 КК здійснюється шляхом приєднання невідбутої частини покарання до призначеного за новим вироком, але межі такого складання завжди визначаються за більш суворим видом покарання, незалежно від того, за яким вироком – поперед. чи знову ухваленим – він призначений.

Межі покарання, достаточного визначеного за сукупністю вироків, установлені в ч. 2 ст. 71 КК, згідно з якою при складанні покарань заг. його строк не може перевищувати макс. строку, встановленого для даного виду покарання

в Загал. част. КК. При складанні покарань у виді позбавл. волі заг. його строк за сукупністю вироків не може перевищувати 15 років, однак у випадках, коли хоча б один із злочинів є особливо тяжким (ч. 5 ст. 12 КК), заг. строк цього виду покарання може бути більшим 15 років, але не повинен перевищувати 25 років.

Згідно із ч. 4 ст. 71 КК остаточне покарання за сукупністю вироків у всіх випадках повинно бути більшим від покарання, призначеного за новим вироком, ніж невідбута частина покарання за поперед. вироком. Виняток із цього правила становлять лише випадки, коли за сукупністю вироків складання покарань є неможливим і тому остаточне покарання визначається судом шляхом поглинення менш суворих покарань більш суворим, що може статися у разі призначення: а) за новим вироком найбільш суворого покарання у макс. його межах, установлених у Загал. част. КК (ч. 4 ст. 71 КК); б) за поперед. чи за знову постановленим вироком покарання у виді довічного позбавл. волі (ч. 2 ст. 71 КК).

Складанню (приєднанню одне до одного) за сукупністю вироків підлягають покарання як одного, так і різних їх видів. Якщо приєднуються покарання різних видів, то спершу, ніж здійснити їх складання, менш суворий вид покарання переводиться (перераховується) в більш суворий за правилами, передбаченими в ч. 1 ст. 72 КК, яка на підставі кількісних показників встановлює певне співвідношення різних видів покарань за ступенем їх суворості. Якщо ж хоча б за одним із вироків призначаються такі осн. покарання, як штраф

(ст. 53 КК) чи позбавл. права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (ст. 55 КК), то вони складанню з ін. видами покарань не підлягають і згідно з ч. 3 ст. 72 КК застосовуються одночасно і виконуються самостійно.

Відповідно до ч. 3 ст. 71 КК призначене хоча б за одним із вироків дод. покарання або невідбута його частина за поперед. вироком підлягає приєднанню до осн. покарання, остаточного за сукупністю вироків. У випадках, коли дод. покарання призначені за кожним вироком, то вони або складаються між собою – якщо належать до покарань одного виду, або застосовуються і виконуються кожне самостійно – якщо належать до покарань різних видів (ч. 4 ст. 72 КК).

У ч. 5 ст. 71 КК вирішується питання про правила призначення покарання у випадках, якщо після постановлення вироку, але до повного відбуття призначеного ним покарання, засуджений вчинив 2 або більше злочинів. За таких умов покарання призначається у 3 етапи: а) на першому – суд призначає покарання за кожен зі знову вчинених злочинів; б) на другому – визначає остаточне покарання за сукупністю знову вчинених злочинів за правилами, передбаченими у ч. 1–3 ст. 70 КК; в) на третьому – до покарання, остаточного за сукупністю знову вчинених злочинів, повністю або частково приєднує невідбуту частину покарання за поперед. вироком у межах, установлених у ч. 2 ст. 71 КК.

Правила призначення покарання за сукупністю злочинів, встановлені у ст. 71 і 72 КК, застосовуються також у випадках, передбачених у ч. 3 ст. 78, ч. 6 ст. 79,

ч. 4 ст. 81, ч. 6 ст. 82 та ч. 6 ст. 83 КК. Призначення покарання за сукупністю вироків щодо неповнолітнього здійснюється за правилами ст. 71 КК з урахуванням вимог ст. 98–103 КК.

Лит.: Зінченко І. О., Тютюгін В. І. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання / за заг. ред. В. І. Тютюгіна. Х., 2008; Бурдін В. М., Матринишин Г. Р. Призначення покарання за сукупністю вироків (кримінально-правове дослідження). Л., 2014.

В. І. Тютюгін.

ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА СУКУПНІСТЮ ЗЛОЧИНІВ здійснюється на підставі статей 70, 72 КК у випадках вчинення особою 2-х або більше злочинів, передбачених різними статтями або різними частинами однієї статті Особл. част. КК, за жоден з яких її не було засуджено (ст. 33 КК).

Відповідно до ч. 1 ст. 70 КК призначення покарання в цих випадках відбувається в 2 етапи. На першому суд призначає осн. та дод. покарання за кожен із злочинів, які входять до сукупності, з урахуванням заг. засад призначення покарання (ст. 65–67 КК), а за наявності підстав – і спец. правил призначення покарання за одиничний злочин (ч. 3 ст. 43, ст. 68, 69, 69¹, ч. 1 ст. 103 КК). На другому – визначає остаточне покарання за всі злочини, що входять до сукупності, керуючись встановленими у ст. 70 КК правилами і обираючи на свій розсуд один із 3-х, передбачених у цій статті, способів (принципів) його визначення, а саме: а) поглинення менш суворого покарання більш суворим; б) часткове складання призначених за окр. злочини покарань; в) повне їх скла-

дання. У випадках, коли сукупність складають більше 2-х злочинів, не виключається і можливість використання для визначення остаточного покарання одночасно кількох принципів, коли одні покарання повністю або частково складаються між собою, а ін. поглинаються.

Призначення остаточного покарання шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим полягає в тому, що суд, призначивши за окр. злочини різні за ступенем суворості покарання, одним із них – більш суворим – поглинає ін. – менш суворі. Тобто поглинення покарання призводить до того, що остаточне покарання за сукупністю злочинів визначається судом у межах більш суворого покарання, призначеного за один із злочинів, що входить до сукупності.

Принцип поглинення не може бути застосований, якщо за злочини, що утворюють сукупність, призначені однакові за видом і розміром покарання. Але суд вимушений удатися до поглинення покарань при визначенні остаточного покарання за сукупністю злочинів у випадках, коли: а) найбільш суворе покарання призначається за один із злочинів у максимально можливих його межах, встановлених у Загал. част. КК; б) за всі злочини, що утворюють сукупність, призначені покарання в макс. їх межах, передбачених у Загал. част. КК; в) хоча б за один із злочинів, що входять до сукупності, призначено довічне позбавл. волі.

При частковому складанні до найбільш суворого за видом чи розміром покарання, призначеного за один із злочинів, додається (приєднується) лише частина менш суворого покарання, призначеного за ін. злочин, і остаточне по-

Національна академія правових наук України
Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

У двадцяти томах

Том 17

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Харків
«Право»
2017

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2
В27

Редакційна колегія 17-го тому:

В. Я. Тацій (голова),
В. І. Борисов (заступник голови),
В. І. Тютюгін (відповідальний секретар),
Ю. В. Баулін, П. С. Берзін, С. Б. Гавриш, В. К. Грищук,
Н. О. Гуророва, О. О. Дудоров, О. О. Житний, В. О. Навроцький,
М. І. Панов, Є. Л. Стрельцов, В. П. Тихий, Є. В. Фесенко

Координаційна і технічна робота з підготовки видання:

К. А. Новікова, Д. П. Євтуєва

В27 Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. — Харків : Право, 2016. — .

ISBN 978-966-937-048-8

Т. 17 : Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — 2017. — 1064 с. : іл.

ISBN 978-966-937-261-1

Видання є систематизованим зведенням знань про поняття, категорії, норми й інститути кримінального права, окремі злочини та їх групи, основні міжнародно-правові акти у сфері кримінального права. Розглядаються основні теоретичні і практичні проблеми науки та практики застосування кримінального законодавства України. Наводяться відомості про науково-дослідні установи, наукові видання з кримінального права, а також про відомих вчених України у галузі кримінально-правової науки.

Розраховане на науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, працівників органів кримінальної юстиції, а також усіх, хто цікавиться кримінальним правом.

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2

ISBN 978-966-937-261-1 (т. 17)
ISBN 978-966-937-048-8

© Національна академія правових наук України, 2017
© Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2017
© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2017
© Видавництво «Право», 2017